

અંસીલાલ અમૃતલાલ કૃષિ મહાવિદ્યાલય

ભારતના લોહપુરુષ સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, સાક્ષરશ્રી કનૈયાલાલ માણેકલાલ મુન્શી તેમજ કૃષિ વૈજ્ઞાનિકશ્રી ડૉ. એમ.ડી. પટેલ ના અથાગ પરિશ્રમના પરિણામ સ્વરૂપ ઈ.સ. ૧૯૪૭ માં સ્થાપિત અંસીલાલ અમૃતલાલ કૃષિ મહાવિદ્યાલય આજે રાજ્ય તેમજ દેશના કૃષિલક્ષી વિકાસ અને સંશોધનમાં મહત્વનું યોગદાન આપી રહેલ છે. અત્રેની કોલેજમાં કૃષિ ક્ષેત્રે અભ્યાસ, સંશોધન અને વિસ્તરણની વિવિધ કામગીરીઓ માટે તાલીમબદ્ધ શિક્ષકો/વૈજ્ઞાનિકો નું વિશાળ માનવબળ કાર્યરત છે. સરેરાશ પ્રતિવર્ષ સ્નાતક કક્ષાએ ૧૪૦ તેમજ અનુસ્નાતક કક્ષાએ ૧૨૦ જેટલા દેશ વિદેશના વિદ્યાર્થીઓ કૃષિક્ષેત્રેના અભ્યાસક્રમ માટે પ્રવેશ મેળવી અભ્યાસ કરે છે. આણંદ કૃષિ યુનીવર્સિટીની સ્થાપના (૨૦૦૪) બાદ આ મહાવિદ્યાલય માંથી આશરે ૨૫૦૦ જેટલા સ્નાતક અને અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓએ તથા સંસ્થાની સ્થાપના (૧૯૪૭) બાદ આશરે ૮૫૦૦ જેટલા સ્નાતક અને અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓએ પદવી મેળવી વિવિધ કૃષિલક્ષી ક્ષેત્રોમાં દેશ વિદેશની નામાંકિત સંસ્થાઓ સાથે જોડાઈને પોતાની ઉમદા ફરજો બજાવી રહેલ છે. વર્ષોથી ઉચ્ચ કાર્યક્ષમતા, વિષયલક્ષી નિપુણતા અને નેતૃત્વ ક્ષમતા એ અત્રેના વિદ્યાર્થીઓની આગવી ઓળખ બની રહેલ છે. શિક્ષણ, સંશોધન અને વિસ્તરણ જેવા ત્રણેય આયામો માટે અદ્યતન ટેકનોલોજીના ઉપયોગથી કામગીરી હાથ ધરવામાં આવે છે. અને તેના પરિણામ સ્વરૂપ આ સંસ્થા માંથી ખુબજ તેજસ્વી અને કૃષિનું આધુનિક જ્ઞાન ધરાવતા સ્નાતકો/અનુસ્નાતકો પદવી લઈ રાજ્ય/દેશની કૃષિના વિકાસ માટેની સેવાઓ આપે છે. ૧૮ જેટલા વિવિધ વિભાગો કે જે પાક સંવર્ધન, પાક ઉત્પાદન, પાક સંરક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાન દ્વારા કૃષિ શિક્ષણ, સંસોધન અને વિસ્તરણની કામગીરી કરવામાં આવે છે.

સંશોધન:

કૃષિલક્ષી નવા નવા સંસોધન કરવા માટે અત્રેની કોલેજના વિવિધ વિભાગો દ્વારા ખેડૂતલક્ષી પ્રશ્નોને ધ્યાને લઈ વિવિધ વિષયો ઉપરના અખતરાઓ લઈ ખેડૂતલક્ષી તેમજ વૈજ્ઞાનિકોને માર્ગદર્શક થઈ શકે તે માટે ભલામણો આપવામાં આવે છે. વિદ્યાર્થીઓ તથા ખેડૂતો જુદા જુદા પાકોથી માહિતગાર થઈ શકે તે માટે પાક કૌતુકાલય વિકસાવવામાં આવેલ છે, જેમાંવિવિધ પાકો ની જાતોના નિયારણ, ખાતરોના નમુના, ખેત ઓજારોના નમુના તથા કિટનાશકો અને નિંદામણ નિયંત્રક રસાયણોના નમુનાઓ ઉપલબ્ધ છે. આ ઉપરાંત ફાર્મ સુયોજીત કોપ કાફેટેરીયા પણ ધરાવે છે, જેમાં ૧૫૦ થી વધુ પાકો/જાતો નું વિવિધ ઋતુઓ મુજબ વાવેતર કરવામાં આવે છે. નીંદણ તથા નીંદણનાશક દવાઓનાં લાંબા ગાળાનાં અખતરાઓ હાથ ધરવામાં આવી રહ્યા છે. આ અખતરાઓ અંતર્ગત નીંદણનાશક દવાઓના અવશેષોનો અભ્યાસ તથા પછીના પાકો ઉપર તેની અવશેષકીય અસરોનો અભ્યાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. કંઠવેશન એગ્રીકલ્ચર' અંતર્ગત નીંદણનાશક દવાઓનાં ઉપયોગ સાથે અને ઉપયોગ વગર પાક ઉત્પાદન, જમીનમાં રહેલા સુક્ષ્મજીવાણુઓ તથા જમીનની ફળદ્રુપતા ઉપર થતી અસરો ચકાસવામાં આવી રહી છે.

હવામાન આધારિત કૃષિ સલાહ સેવા મધ્ય ગુજરાતનાં ખેડૂતો માટે દર મંગળવાર અને શુક્રવારે તૈયાર કરી વિવિધ માધ્યમો જેમ કે ઈ મેઈલ, મેસેજ, વેબસાઈટ, ડીસપ્લે સીસ્ટમ, વર્તમાન પત્ર, ટીવી, રેડિયો વગેરે દ્વારા પહોંચાડવામાં આવે છે. ઈસરો સંલગ્ન પ્રોજેક્ટ હેઠળ ઈસરો દ્વારા ૪૩ સ્વયંસંચાલિત હવામાન કેન્દ્ર ગુજરાતનાં વિવિધ કૃષિ સંશોધન કેન્દ્ર ખાતે સ્થાપવામાં આવેલ છે તથા દર કલાકે તેની આંકડાકીય માહિતી વેબસાઈટ ઉપર ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે. ખેત ઉપયોગી સુક્ષ્મસજીવોનુંઓચુકત ઉત્પાદનો જેવાકે જૈવિક ખાતર, જૈવ નિયંત્રકો તેમજ જૈવ વિઘટકો વિકસાવવામાં આવેલ છે. જૈવિક ખાતરના ઉપયોગ અંગેની બાવન (૫૨) જેટલી ખેડૂત ઉપયોગી ભલામણો કરેલ છે. અત્રેના માઈક્રોબાયોલોજી વિભાગને અનેક રાજ્ય તથા રાષ્ટ્રીય કક્ષાના પુરસ્કારો એનાયત કરવામાં આવેલ છે. ખેડૂતોના બહોળા ઉપયોગ માટે પ્રવાહી જૈવિક ખાતર બનાવવાની જે તાંત્રિકતા વિકસાવેલ છે તેના લોક ભાગીદારીથી વ્યાપારીકરણ અંગેના કુલ ૪ કરાર કૃષિ ઉત્પાદક કંપનીઓ સાથે કરવામાં આવેલ છે. કૂચથી થતા જમીનજન્ય રોગો જેવા કે મૂળનો કોહવારો, સુકારો, મૂળખાઈ વિગેરે રોગોનું નિયંત્રણ માટે ભારત સરકાર તેમજ ગુજરાત સરકારનાં સહયોગથી રાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ યોજના હેઠળ ટ્રાઈકોડર્મા વીરીડી, એક જૈવિક કૂચ નિયંત્રક પ્રજાતિ નું જુવાર ના દાણા આધારિત સોલિડ તથા લીકવીડ મીડિયામાં સંવર્ધન કરવાની અસરકારક તાંત્રિકતા વિકસાવવામાં આવી છે. જુદી જુદી સંશોધન યોજનાઓ તથા અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓના સંશોધન કાર્યના પૃથકરણ માટે અદ્યતન સોફ્ટવેર જેવાકે SPSS, ARCH, GARCH, MINITAB વિગેરેનો વધુમાં વધુ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

વિસ્તરણ:

ગુણવત્તાસભર ઉચ્ચ પાક ઉત્પાદન માટે કોલેજના જુદા જુદા વિભાગો દ્વારા આધુનિક ખેતીની સમજ તથા તેના વિસ્તરણ માટે અવારનવાર ખેડૂત ઉપયોગી તાલીમો, વ્યાખ્યાયનો અને પ્રાયોગિક નિદર્શનો નું આયોજન કરવામાં આવે છે. સેન્દ્રીય ખેતીના રૂબરૂ નિદર્શન તથા રસાયણ રહિત સજીવ ખેતીના બહોળા પ્રસાર અર્થે સેન્દ્રીય ખેતી અંગે ના તાલીમ કાર્યક્રમો હાથ ધરવામાં આવે છે. ખેડૂત તાલીમ યોજના અંતર્ગત કેન્દ્ર ખાતે તેમજ કેન્દ્રની બહાર તાલીમો યોજીને ખેડૂતોમાં સંકલિતનીંદણ વ્યવસ્થાપન, નીંદણનાશકનાં પ્રમાણસર વપરાશ તથા નીંદણનાશકોનાં વધુ પડતા ઉપયોગથી જમીનની ફળદ્રુપતા અને ખેતીમાં ઉપયોગી સુક્ષ્મજીવાણુઓ ઉપર થતી આડઅસરો અંગે સચોટ માહિતી તથા સમજ આપવામાં આવે છે. ખેડૂતો તરફથી આવતા કૃમિના પ્રશ્નો અંગે જરૂરી માર્ગદર્શન પણ આપવામાં આવે છે. કૃષિ મહોત્સવમાં વૈજ્ઞાનિકો દ્વારા

ખેડૂતોને જરૂરી માર્ગદર્શન તદ ઉપરાંત ખેડૂત ઉપયોગી જરૂરી સાહિત્ય પણ આપવામાં આવે છે. બાગાયત વિભાગ દ્વારા વિવિધ બાગાયત પાકો પર સંશોધન કરી ફળ પાકો માટે ૩૩, શાકભાજી પાકો માટે ૨૨, ફળકુલ પાકો માટે ૯ અને વૃક્ષો માટે ૧ જેટલી ખેડૂત તથા સંશોધન ઉપયોગી ભલામણો આપવામાં આવી છે. દેશના અર્થતંત્રના વિકાસમાં બાગાયત પાકોનું અતુલનીય મહત્વ રહેલ છે, જેથી કરી અત્રેના બાગાયત વિભાગ દ્વારા માળી તાલીમ યોજના કાર્યરત છે, જેમાં મધ્ય ગુજરાતના યુવાનોને પ્રાયોગિક જ્ઞાન આપી, માળી કામમાટે સુશિક્ષીત કરવામાં આવે છે. ગ્રીન હાઉસ, નેટ હાઉસ અને ફળ પાકો માટે ટપક સિંચાઈ પદ્ધતિ જેવી આધુનિક ખેતી પદ્ધતિઓ પર સંશોધન કરી ખેડૂતોને બાગાયત પાકો અપનાવી કેવી રીતે ગુણવત્તા સભર ઉત્પાદન અને નફો મેળવવો તે અંગેની તાલીમ તથા વ્યાખ્યાનોનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

કૃષિ અર્થશાસ્ત્રવિભાગમાં કાર્યરત વિશ્વ વ્યાપાર સંગઠન અંતર્ગત નિકાસલક્ષી ઉત્પાદન માટેની તાલીમોમાં ખેડૂતોને આધુનિક ટેકનોલોજી દ્વારા વધુ અને ગુણવત્તાયુક્ત ઉત્પાદન મેળવવા માટે વૈજ્ઞાનિકો દ્વારા આધુનિક ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરી તાલીમ આપવામાં આવે છે. સીડ સાયન્સ અને ટેકનોલોજી વિભાગ દ્વારા ખેડૂતોને, બીજના ઉત્પાદકોને અને વેપારીઓને બીજ ઉત્પાદનની તકનિકો જેવીકે, બીજ ઉત્પાદન, પ્રોસેસીંગ, સંગ્રહ, તંદુરસ્તી, પ્રમાણ અને વેચાણ અંગેની ટૂંકાગાળાની તાલીમો આપવામાં આવે છે. આધુનિક ખેતીમાં જમીન અને પાણીનું રસાયણિક પૃથ્થકરણનું મહત્વ રહેલ છે, જેથી કરી ખેડૂતોની જમીન તથા પાણીના પૃથ્થકરણ સહેલાઈથી ઠેર ઠેર થઈ શકે તેમજ રોજગારલક્ષી જ્ઞાન મળી રહે તે માટે ગુજરાત રાજ્યના યુવાનોને અત્રેના જમીન વિજ્ઞાન અને કૃષિ રસાયણ વિભાગ દ્વારા જમીન અને પાણી ચકાસણીની તાલીમ પણ આપવામાં આવે છે.